J. Myanmar. Acad. Arts Sci. 2019 **Vol. XVII. No. 6B**

မြိတ်ဒေသိယစကားနှင့် စံဘာသာစကားနှိုင်းယှဉ်လေ့လာခြင်း

အိအိထွေး*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် မြိတ်ဒေသတွင် နေ့စဉ်ပြောဆိုသုံးစွဲနေသော ဒေသိယစကားနှင့် စံစကားတို့၏ တူညီမှု၊ ကွာခြားမှုများ သိရှိစေရန် ရည်ရွယ်ပြီး လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ မြိတ်ဒေသိယစကား လေ့လာရာတွင် ဘာသာဗေဒ၏ ပညာရပ်ခွဲဖြစ်သော အတ္ထဗေဒ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အဓိကထားကာ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ မြိတ်ဒေသိယစကားနှင့် စံစကားတို့ တစ်ထပ်တည်းတူညီနေသော ဒေသိယများ၊ အနက်တူ ရုပ်သွင်ကွဲ ဒေသိယစကားများသာမက တူညီမှုဆက်စပ်မှုတို့ဖြင့် တင်စားထားသော ဒေသိယစကားများ၊ မြိတ်ဒေသတွင် ပျောက်ကွယ်လုနီးပါးဖြစ်နေသော စကားလုံးများကိုလည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် ဒေသိယစကားကို ဆက်လက်လေ့လာလိုသူတို့အတွက် တစ်စိတ်တစ်ဒေသ အထောက်အပံ့ ဖြစ်မည်ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။

သော့ချက်စကားလုံး – ***ဒေသိယ၊ စံစကား၊ အတဗေဒ။***

နိဒါန်း

တနင်္သာရီတိုင်း မြိတ်မြို့တွင် နေထိုင်ကြသော မြိတ်သူမြိတ်သားအချင်းချင်း ပြောဆိုဆက်ဆံရာတွင် အားလုံးနားလည်သော မြန်မာစကားဖြင့် ပြောဆိုကြသည်။ သို့သော် မူရင်းစံစကားနှင့် အနည်းငယ် ကွဲပြားမှု ရှိပါသည်။ မြိတ်ဒေသိယစကားသည် မြန်မာဘာသာစကား၏ ထူးခြားထင်ရှားသည့် အသွင်ကွဲမြန်မာစကား ဖြစ်သည်။ မြိတ်ဒေသတွင် အသွင်ကွဲမြန်မာဘာသာစကားကို ပြောဆိုနေကြခြင်းသည် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး ခက်ခဲခြင်း၊ တောင်ကုန်းတောင်တန်းများ ကာဆီးနေခြင်း၊ မြစ်ချောင်းများ တည်ရှိနေခြင်းတို့ကြောင့် ရေးကပင် စံစကားကို အသုံးပြုနေသော်လည်း စကားသံကွဲပြားမှု ရှိနေပါသည်။ ယခုအခါ ရေဒီယို၊ ရုပ်မြင်သံကြား၊ ရုပ်ရှင်၊ အင်တာနက် စသည့် စက်မှုနည်းပညာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာသောအခါ သိသိသာသာ စံစကားလွှမ်းမိုးမှု ရှိလာပါသည်။ ထို့အတူ စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ နိုင်ငံရေး စသည်တို့ကြောင့် စံစကားပျံ့နှံ့လာကာ ဒေသိယစကားများ၏ မူလသံများ ပျောက်ကွယ်လာပါသည်။ မျက်မှောက်ခေတ် မြိတ်ဒေသတွင် စံစကားလွှမ်းမိုးမှု အားကောင်းလာသည့်အတွက် လူငယ်များသည် နားလည်လွယ်သော တင်စားထားသည့် စကားများသာ ပြောဆို

---

* ဒေါက်တာ၊ လက်ထောက်ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ မြိတ်တက္ကသိုလ်

လာကြသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြိတ်ဒေသိယစကား မပျောက် မပျက် ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းစေလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မြိတ်နေ့စဉ်သုံးစကားနှင့် စံဘာသာစကား၏ ကွာခြားမှုများကို အတ္ထဗေဒရှုထောင့်မှ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

၁။ လေ့လာရသည့် ရည်ရွယ်ချက်

ဤစာတမ်းသည် စံစကားနှင့်မတူ ကွဲပြားစွာ ပြောဆိုသုံးနှုန်းနေသော မြိတ်ဒေသိယစကားကို စိတ်ဝင်စားနှစ်သက်သည့်အတွက် လေ့လာဖော်ထုတ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြိတ်ဒေသ အကျိုးဖြစ်စေလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ရေးသားထားခြင်း ဖြစ်သည်။

၁၊ ၁။ လေ့လာမှုနယ်ပယ် သတ်မှတ်ခြင်း

တနင်္သာရီတိုင်းအတွင်းမှာပင် နေထိုင်ရာဒေသကွဲပြားမှုကြောင့် ဒေသိယစကား ကွဲပြားမှု ရှိပါသည်။ ထားဝယ်စကား၊ မြိတ်စကား၊ ပုလောစကား၊ ကျွန်းစုစကား သာမက မြို့ပေါ်တွင် ပြောဆိုသောစကား၊ တောဘက်တွင် ပြောဆိုသောစကား၊ စသည်ဖြင့် အနည်းငယ် ကွဲပြားမှု ရှိပါသည်။ မြိတ်ဒေသတွင် ပုလော၊ ထားဝယ်၊ ကျွန်းစု၊ တနင်္သာရီတို့မှ လာရောက်နေထိုင်ကြရာ ဒေသိယစကားတို့မှာလည်း အနည်းငယ် ကွာခြားမှု ရှိကြပါသည်။ မြိတ်ဒေသတွင် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး တွေ့ဆုံ စကားပြောရာတွင် မြိတ်ဒေသိယစကားကို အသုံးပြုပြောဆိုကြသည်။ သို့သော် ရုံး၊ ဌာန၊ ကျောင်း၊ ဈေး စသည့် လူအများနှင့် ဆက်သွယ်ရာဒေသများတွင် စံစကား ကိုသာ ပြောဆိုကြသည်။ ဤစာတမ်းကို သုတေသနပြုသူသည် မြိတ်မြို့တွင်နေထိုင်စဉ် ဒေသိယစကားများကို ဝေါဟာရစာရင်းများ ကောက်ယူခြင်း၊ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ရှောင်တခင်မေးမြန်းခြင်းများ အကြိမ်ကြိမ်ပြုလုပ်၍ လိုအပ်သော အချက်အလက်များ၊ အမျိုးအစားများ ခွဲခြားကာ လေ့လာထားပါသည်။

၁၊ ၂။ မြိတ်ဒေသ သမိုင်းအကျဉ်း

မြိတ်မြို့သည် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ တောင်ဘက်စွန်းတွင် တည်ရှိပါသည်။ မြိတ်မြို့သည် ရေပတ်လည်ဝန်းရံနေသော ကျွန်းပေါင်း(၈၀၀)ကျော် တည်ရှိသော ကျွန်းမြို့လေး ဖြစ်ပါသည်။ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးတွင် ထားဝယ်မြို့၊ မြိတ်မြို့၊ တနင်္သာရီမြို့တို့ တည်ရှိပါသည်။

မြိတ်ဟူသည်–

ထိုင်းစကား မာရိတ်မှ ဆင်းသက်လာသည်ဟု မှတ်သားရပါသည်။[၁] ထိုင်းတို့က မိမိတို့ ကြားရသည့် အသံကိုလိုက်၍ မြိတ်ကို မာရိတ်ဟု ခေါ်ဟန်တူပါသည်။ ‘မာ’ မှာ ‘မြင်း’၊ ‘ရိတ်’ မှာ ‘ချည်၊ ချည်တိုင်’ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မာရိတ်သည် မြင်းခယ်တိုင် (မြင်းချည်တိုင်)ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတောင်ဘက်စွန်းတွင်ရှိသော မြို့ဖြစ်ပြီး အစွန်အဖျားအမြိတ်တွင် ရှိသောကြောင့် (ဘိတ်) မြိတ်ဟု ခေါ်သည်။ မာရိတ်ကို အင်္ဂလိပ်တို့ သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် မြိတ်မြို့ကို မာဂွီး (Mergui)ဟု ခေါ်သည်။ အင်္ဂလိပ်တို့ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဝင်ရောက်စဉ် ရခိုင်ပြည်နယ်ဘက်မှ ဝင်ရောက်လာပြီး ရခိုင်ဘာသာပြန်များ၏ အသံထွက်အတိုင်း မြိတ်ကို မာဂွီး (Mergui)ဟု ခေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘိတ်သည် အသံထွက်အာလုပ်စကားဖြစ်ပြီး ယခုခေတ် မြန်မာအစိုးရလက်ထက်တွင် ‘မြိတ်’ (Myeik) ဟု တရားဝင်သတ်မှတ်လိုက်ကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။

၁၊ ၃။ ဒေသိယစကားဟူသည်

> “ဒေသိယစကားသည် သီးခြားဘာသာစကား မဟုတ်ဘဲ မူလဘာသာစကားနှင့် အသွင်ကွဲပြားသော စကားတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ပင်မဘာသာစကား၏ အသွင်ကွဲများအနက် တစ်ခုကို စံစကားအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပြီး ကျန်အသွင်ကွဲများကို ဒေသိယစကားဟု သတ်မှတ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။”[၂]

စံစကားဆိုသည်မှာ ဘာသာစကားတစ်ခုကို ပြောဆိုအသုံးပြုသူများက စံအဖြစ် လက်ခံသတ်မှတ်ထားသော စကားဖြစ်ပါသည်။[၃] ဘာသာစကားတိုင်းတွင် ဒေသိယစကား များစွာရှိသကဲ့သို့ မြန်မာဘာသာစကားတွင်လည်း ဒေသိယစကား များစွာရှိပါသည်။ မြန်မာဘာသာစကားတွင် ‘ရခိုင်၊ ထားဝယ်၊ မြိတ်၊ အင်းသား၊ တောင်ရိုး’ စသည်ဖြင့် နေရာဒေသကိုလိုက်၍ ကွဲပြားသည့် အသွင်ကွဲ ဒေသိယစကား များစွာ ရှိပါသည်။

---

[၁] ကြီးစိန်၊ ဦး၊ ၁၂၉၁၊ ၁၇။

[၂] မောင်မောင်ဦး၊ ၂၀၀၉၊ ၃။

[၃] အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ၊ ၂၀၀၃၊ ၃၄။

ဒေသိယစကားသည် 'ဒေသအလိုက် ပြောဆိုသုံးနှုန်းသောစကား' ဖြစ်သည်။ 'နေရာဒေသ၊ ပထဝီဝင်အနေအထား၊ လူမှုအဆင့်အတန်း [၁] ကွဲပြားခြားနားမှုတို့ကြောင့် စကားသံ [၂]၊ ဝေါဟာရ [၃]၊ အသုံးအနှုန်း၊ သဒ္ဒါ [၄] စသည်တို့သည် ကွဲပြားနေသော ဘာသာစကားတစ်ခု၏ အသွင်ကွဲ ဖြစ်သည်။[၅] မြိတ်ဒေသတွင် မြန်မာစကားပြောသည်ဟု သတ်မှတ်ထားသော်လည်း ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးနှင့် အလှမ်းကွာဝေးခြင်း၊ ပထဝီဝင် အနေအထားတို့ကြောင့် အချိန်ကာလကြာမြင့်သောအခါ မြိတ်ဒေသတွင် ပြောဆိုနေသော စကားများသည် စံစကားနှင့်မတူ၊ ဒေသိယစကား ဖြစ်သည်။ မြိတ်ဒေသိယ စကားသည် အသွင်ကွဲမြန်မာစကား ဖြစ်ပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မြိတ်ဒေသတွင် ပြောဆိုနေသော စကားများသည် ဒေသကွာခြားမှုကြောင့် ကွဲပြားသော ဒေသိယစကား တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။[၆]

၂။ စံဘာသာစကားနှင့် ကွဲပြားသော မြိတ်ဒေသိယစကားများ

မြိတ်မြို့သည် မြန်မာစကားကို ပြောဆိုကြသော်လည်း အချို့သော စကားသံများ၊ ဝေါဟာရများသည် ပြောဆိုသုံးနှုန်းရာ၌ ကွဲပြားမှု အတန်အသင့် ရှိပါသည်။ မြိတ်မြို့တွင် နေထိုင်သော လူမျိုးစုအားလုံးသည် မြိတ်ဒေသိယစကားကို ပြောဆိုကြသည်။ မြိတ်ဒေသိယစကားကို စံဘာသာစကားနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ရာ အချို့စကားသံ၊ အချို့ ဝေါဟာရများသည် စံစကားနှင့် ကွဲပြားမှုရှိသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြိတ်ဒေသိယစကားတွင် ဒေသဆိုင်ရာ သွင်ပြင်လက္ခဏာများ ထင်ဟပ်လျက်ရှိသည်ကို အထင်အရှား တွေ့မြင်ရပါသည်။

၂.၁။ အနက်တူ ရုပ်သွင်ကွဲ ဒေသိယစကားများ

ဘာသာစကားတစ်မျိုးတည်းကို သုံးစွဲသည့် စကားတူစုအတွင်း၌ ဘာသာ စကား အသွင်ကွဲများစွာ ရှိပါသည်။ ထိုသို့ ကွဲပြားရခြင်းသည် ဘာသာစကား သုံးစွဲသူ၏ နေရာဒေသ၊ ပထဝီဝင်အနေအထားအရ ဘာသာစကားအသွင်ကွဲရခြင်း

---

[၁] Social class

[၂] speech

[၃] lexis

[၄] grammar

[၅] တင်ဇေ၊ ဦး၊ ၂၀၀၉၊ ၃။

[၆] Regional dialect

ဖြစ်သည်။ မြိတ်ဒေသတွင် အနက်အဓိပ္ပာယ်တူ ရုပ်သွင်ကွဲ ဒေသိယစကားများစွာ တွေ့ရှိရပါသည်။

စံစကား	**မြိတ်ဒေသိယစကား**
ကလေးမွေး	သားမွေး
ဆံပင်ညှပ်	ခေါင်းညှပ်
အသုဘပို့	မသာချ
ခေါင်းသွင်း	တလားသွင်း
အမလေး	အမိဝေး
ရာဘာ	ကော်ဘတ်
အထက်သား	ပုဂံသား
အနည်းငယ်	တတစ်ငယ်
အများကြီး	တပုံကြီး
စပါးလုံး	ကောက်သီး
ပုစွန်ငယ်	ဝွေး
မီးပူအိုး	ကြွေအိုး
အထက်ဆင်	ထမီခါးတင်၊ ထမီကုတင်
အမြီး	ဖင်မွေး
ဖက်လုံး	ပိုက်ခေါင်းအုံး
မီးပျက်	မီးသေ
စွန်လွှတ်	ငှက်လွှတ်
အဆူခံသည်	ဆဲသည်
ဘောပင်	မင်တံ
ကော်ဘတ်	သဲစက္ကူ

၁။ **သားမွေး**

စံစကားတွင် 'ကလေးမွေး' သည်ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'သားမွေး' ဟု ပြောဆို သုံးနှုန်းသည်။ ကလေးမွေးဖွားလာခြင်းကို 'ကလေးမွေး' ဟု ပြောဆိုခြင်းသည် သာမန်သုံးဖြစ်ပြီး သားမွေးသည်ဟု ပြောဆိုခြင်းသည် ဝိသေသသဘော သက်ဝင် နေသည်ကို တွေ့ရသည်။

၂။ **မသာချ**

စံစကားတွင် 'အသုဘပို့' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'မသာချ' ဟု ပြောဆိုကြသည်။ အသုဘပို့ ဟူသော စကားသည် အယဉ်သုံးစကားဖြစ်ပြီး မသာချ ဟူသော စကားသည် မနှစ်လိုမှု၊ ရိုင်းသည့် အငွေ့အသက် ထင်ဟပ်စေသော စကားဖြစ်ပါသည်။

၃။ **တလားသွင်း**

စံစကားတွင် 'ခေါင်းသွင်း' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'တလားသွင်း' ဟု သုံးနှုန်းသည်။ 'ခေါင်းသွင်း' ဟူသော စကားသည် သာမန်သုံးစကားဖြစ်ပြီး 'တလားသွင်း' ဟူသော စကားသည် အလေးအနက်သဘောဖြင့် တင်စားပြောဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

၄။ **အမိဝေး**

စံစကားတွင် စိုးရိမ်ခြင်း၊ ထိတ်လန့်ခြင်းကြောင့် နှုတ်မှ ရွတ်ဆိုတတ်သော အာမေဍိတ်စကား 'အမလေး' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'အမိဝေး' ဟု သုံးနှုန်းလေ့ ရှိပါသည်။ ဒေသိယအငွေ့အသက် ပေါ်လွင်သော အာမေဍိတ်အသုံးအနှုန်း ဖြစ်ပါသည်။

၅။ **ကော်ဘတ်**

စံစကားတွင် 'ရာဘာ' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ကော်ဘတ်' ဟု ပြောဆိုသည်။ စံဘာသာစကားတွင် ကော်ဘတ်သည် သံ၊ သစ်သားတို့ကို ချောမွတ်အောင်ပြုရာတွင် သုံးသည့် အပြားအချပ်သာ ဖြစ်သည်။ သို့သော် မြိတ်ဒေသတွင် 'ရာဘာ' ကို 'ကော်ဘတ်' ဟုသာ ခေါ်ဆိုပြီး 'ရာဘာခြစ်သည်' ကို 'ကော်ဘတ်ခြစ်သည်' ဟုလည်းကောင်း၊ 'ရာဘာအစေး' ကို 'ကော်ဘတ်ချေး' ဟုလည်းကောင်း၊ 'ရာဘာအပြား' ကို 'ကော်ဘတ်ပြား' ဟုလည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသည် ဒေသအလိုက် ကွဲပြားသော

အနက်တူ ရုပ်သွင်ကွဲစကား ဖြစ်ပါသည်။ စံစကားတွင် ပြောဆိုအသုံးပြုနေသော 'ကော်ဘတ်' ကို မြိတ်တွင် 'သဲစက္ကူ' ဟု ခေါ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။

၆။ ပုဂံသား

စံစကားတွင် အထက်ဘက်တွင် နေထိုင်သူ 'အထက်သား' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ပုဂံသား' ဟု ခေါ်သည်။ မြိတ်ဒေသသည် မြန်မာနိုင်ငံတောင်ဘက်စွန်းတွင် တည်ရှိသောကြောင့် ရန်ကုန်၊ မန္တလေး၊ စစ်ကိုင်း စသည့် မြိတ်မြို့အထက်ဘက်တွင် နေထိုင်သူတို့ကို 'ပုဂံသား' ဟု ခြုံငုံခေါ်ဝေါ်ကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။

မြိတ်ဒေသတွင် ပြောဆိုသုံးနှုန်းနေသော အနက်တူ ရုပ်သွင်ကွဲစကားလုံးတော်တော်များများသည် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအရသော် လည်းကောင်း၊ နီးနီးစပ်စပ်သော် လည်းကောင်း စံဘာသာစကားနှင့် အနက်တူသော စကားလုံးများဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

၂၊ ၂။ မျိုးပြကွဲပြားသော ဒေသိယစကားများ

စံစကားနှင့်မတူ ကွဲပြားသော မျိုးပြစကားလုံးအသုံးအနှုန်းများကို မြိတ်ဒေသိယစကားတွင် စိတ်ဝင်စားဖွယ် တွေ့ရသည်။

စံစကား	**မြိတ်ဒေသိယစကား**
ထမီ(၁)ထည်	ထမီ(၁)လုံး
ကွမ်း(၁)ယာ	ကွမ်း(၁)လက်
ထမင်း(၁)ပန်းကန်	မင်း(၁)ဇုန်
ဒူးရင်းသီး(၁)မွှာ	ဇရင်းသီး(၁)အိမ်
သီဟိုဠ်စေ့(၁)ထုပ်	ခရုသီး(၁)ကြုပ်
ရေသန့်(၁)ဘူး	ရေသန့်(၁)ပိုင်း
ကျွဲရိုင်း(၁)ဘူး	ကျွဲရိုင်း(၁)ပုံး
ထမင်း(၁)ဘူး	မင်း(၁)ပုံး
(ဆန်)နို့ဆီ(၁)ဘူး	(ဆန်)နို့ဇုန်(၁)ပုံး

၁။ ထမီ(၁)လုံး

စံစကားတွင် 'ထမီ (၁)ထည်'၊ 'ထမီ (၁)ကွင်း' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ထမီ (၁)လုံး' ဟု ခေါ်ကြသည်။ အခေါ်အဝေါ် ဆန်းသစ်မှုရှိသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ ထမီအစနှစ်ဘက်ကို ပူး၍ချုပ်လိုက်သောအခါ အကွင်းအဝိုင်းသဏ္ဍာန်ဖြစ်လာသည့်အတွက် ထမီ(၁)ကွင်းဟု စံဘာသာစကားပြောသူတို့က သုံးနှုန်းပြောဆိုကြသည်။ များသောအားဖြင့် ထမီကို မျိုးပြစကား 'ထည်' နှင့်သာတွဲ၍ (၁)ထည်၊ (၂)ထည်ဟု သုံးလေ့ရှိကြပါသည်။ မြိတ်ဒေသတွင်မူ ထမီကို မျိုးပြစကား 'လုံး' နှင့် တွဲစပ်ကာ ထမီ(၁)လုံးဟု သုံးနှုန်းပြောဆိုခြင်းသည် လုံးဝန်းသည့်သဘော သက်ရောက်မှု မရှိသည့်အတွက် တွဲစပ်မှု ဆန်းသစ်ကြောင်း သိရသည်။ ထမီနှစ်စကို ပူး၍ ချုပ်လိုက်သောအခါ အကွင်းအဝိုင်းသဏ္ဍာန် တည်ရှိသောကြောင့် ထမီကို (၁)လုံးဟု တင်စားကာ ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ စံဘာသာစကားနှင့် မတူကွဲပြားသော မျိုးပြအသုံး ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ကွမ်း(၁)လက်

စံစကားတွင် 'ကွမ်း (၁)ယာ' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ကွမ်း (၁)လက်' ဟုသာ သုံးနှုန်းပြောဆိုကြပါသည်။ မြိတ်ဒေသတွင် မျိုးပြစကားလုံး 'ကွမ်း (၁)လက်' ဟု စံစကားနှင့် ကွဲပြားစွာ သုံးနှုန်းထားသည့် အသုံးထူးခြားမှုကို တွေ့ရှိရပါသည်။

၃။ ဇရင်းသီး(၁)အိမ်

စံစကားတွင် 'ဒူးရင်းသီး (၁)မွှာ' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ဇရင်းသီး (၁)အိမ်' ဟု သုံးနှုန်းပြောဆိုသည်။ စံဘာသာစကားတွင် ဒူးရင်းသီးနှင့်ပတ်သက်၍ မျိုးပြစကားလုံး ခြုံငုံခေါ်ဝေါ်သော်လည်း မြိတ်ဒေသတွင် တစ်မွှာနှင့် တစ်အိမ် ဟူ၍ ခွဲခြားသုံးနှုန်းထားသည်။ အသားပါဒူးရင်းသီးအမြောင်းလိုက်ကို 'တစ်မွှာ' ဟု ခေါ်ပြီး အခွံပါ အခွက်ကလေး နှစ်ခွက်အုပ်ကာ အခန်းငယ်သဖွယ် အမွှာပါသော ဒူးရင်းသီးကို 'တစ်အိမ်' ဟု ခေါ်သည်။ အိမ်သဖွယ် ဖြစ်နေသော ဒူးရင်းသီးအမွှာကို (၁)အိမ် ဟု တင်စားခေါ်ဝေါ်ထားခြင်းသည် တူညီမှုကိုဆက်စပ်ကာ တင်စားသုံးနှုန်းသော ဒေသိယ မျိုးပြစကားလုံး အသုံးအနှုန်း ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ခရုသီး(၁)ကြုတ်

စံဘာသာစကားတွင် 'သီဟိုဠ်စေ့ (၁)ထုပ်'ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ခရုသီး (၁)ကြုတ်' ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။ စံဘာသာစကားတွင် ကြုတ် ဆိုသည်မှာ အဖုံးပါသော ခွက်အုပ်တစ်မျိုးဖြစ်၍ ရွှေကြုတ်၊ ငွေကြုတ်ဟု သုံးနှုန်းပါသည်။ မြိတ်ဒေသတွင် ထုထပ်သောအရာဖြင့် သပ်ရပ်စွာ ထုတ်ပိုးထားခြင်းကို 'ကြုတ်' ဟု ခေါ်ပါသည်။ ဥပမာ – ပုဇွန်ခြောက်ဝယ်ရာ 'သေချာထုတ်ပေး၊ လက်ဆောင်ပေးမလို့'ဟု ပြောရာ 'ကြုတ်နဲ့ သေချာထည့်ပေးမယ်' ဟု ပြောလေသည်။ ကြုတ်ဆိုသည်မှာ ပလပ်စတစ်အကြည်ဗူး၊ ဖော့ဗူး၊ စက္ကူဗူးစသည်တို့ကို ဆိုလိုကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် (၁)ထုပ်ကို (၁)ကြုတ်ဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသည် ထူးခြားသော ဒေသိယအသုံးဖြစ်သည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

စံဘာသာစကားပြောသူတို့နှင့် ကူးလူးဆက်သွယ်မှု မြန်ဆန်လာသည်နှင့်အမျှ စံဘာသာစကားရှိ စကားလုံးများလွှမ်းမိုးလာသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ မြိတ်ဒေသရှိ မျိုးပြစကားလုံးအသုံးများကို လေ့လာကြည့်ရာတွင် အများအားဖြင့် စံဘာသာစကားနှင့် တူညီမှုရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ အချို့သော မျိုးပြစကားလုံးတို့သည်သာ စံဘာသာစကားနှင့်မတူ ကွဲပြားနေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ကွဲပြားနေသော မျိုးပြစကားလုံးများကို လေ့လာကြည့်ရာ စကားလုံး တင်စားမှု ဆန်းသစ်မှု ရှိခြင်း ဖြစ်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

၂။ ၃။ ကွယ်ပျောက်လုနီးပါးဖြစ်နေသော ဒေသိယစကားများ

ဘာသာစကားသည် ပြောင်းလဲတတ်သော သဘောရှိသည်။ မြိတ်ဒေသိယစကားသုံးတို့သည် ခေတ်ကာလအလျောက် ပြောင်းလဲသွားသည်များ ရှိသကဲ့သို့ ယနေ့တိုင် မပြောင်းလဲဘဲ ဆက်လက်တည်ရှိနေသော စကားသုံးများလည်း ရှိပါသည်။ ခေတ်ကာလအလျောက် ဘာသာခြားစကားများ၊ ဗန်းစကားများ၊ အတိုကောက်အသုံးများ ဝင်ရောက်လာသောအခါ ရှေးလူကြီးတို့ ပြောဆိုသုံးနှုန်းခဲ့ကြသော အခေါ်အဝေါ်တို့ကို ယနေ့ခေတ်လူငယ်တို့ မသိကြတော့ပေ။ ထို့ကြောင့် ပျောက်ကွယ်လုနီးပါးဖြစ်နေသော ဒေသိယစစ်စစ်များလည်း များစွာ ရှိပါသည်။

စံစကား	**မြိတ်ဒေသိယစကား**
ညို့သကျည်း	မိမရိုက်ရိုး
မြင်းခွာရွက်	ယောက္ခမရေကြောက်ရွက်

ဘဝမြင့်သည်	ချိုးခံကျယ်
လုံချည်	သလောင်
ချိုင်း	လက်ကတီး
နှာစေးသည်	ဆောင်းပြေးသင့်
တူ	စားပေါ်တံ
မိတ်	ချွေးပျိုးသီး
ပိုက်ဆံ	ကြေးပြား
ယောက်ျားလျာ	ကဒွေးလောင်
ရုပ်ရှင်	ဓာတ်ရှင်ပွဲ
ပေတံ	မျဉ်းခြားတံ
ပုဆိန်	ကပ်ပါး
ရုတ်တရက်	ဖတ်တလတ်
မျက်နှာသုတ်ပဝါ	ဖားဥပိုင်း
သက်တံ	ပဇင်းရေသောက်
ပုတ်သင်ညို	ဖွတ်သတ်ခေါင်းကြီး
တံတွေး	ငွေရယ်ဇိမ်
ပဲပြား	တောင်ကွာ
ရှက်	အန်ဇရယ်ဖြစ်
အရှက်ရ	ဥရောင်ကန်း
အတင်းအကျပ်လုပ်	ဥဇုမခတ်
လောဘကြီး	မြင်းခေါစီး
အရှုံးပေး	အုန်းရေချည်အိုးကွဲ
အနီးအနား	ဂေါစကန်

မျက်စိရှုပ်	သိုင်းတက်
တစ်ခါတစ်ရံ	ပန်းကြားပန်းကြား
မီးချောင်း	ဘားချောင်း
တရုတ်ကပြား	ဘာဘာ
လက်သမား	ဗိသကာ

၁။ မိမရိုက်ရိုး

စံစကားတွင် 'ညို့သကျည်း' (ခြေသလုံးရိုး)ကို မြိတ်ဒေသရှိ ရေးမြန်မာတို့က 'မိမရိုက်ရိုး' ဟု ခေါ်သည်။ 'ညို့သကျည်း' သည် ခိုက်မိရိုက်မိလျှင် အလွန်နာတတ်သောကြောင့် သားသမီးတို့ကို ရိုက်နှက်ဆုံးမရာတွင် ခြေသလုံး၏ အရှေ့ဘက်အရိုးကို မိခင်ဖြစ်သူ မရိုက်ရက်သည့်အတွက် အမိ မရိုက်ရက်သောအရိုး 'မိမရိုက်ရိုး' ဟု တင်စားကာ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဆက်စပ်တင်စား ပြောဆိုသုံးနှုန်းခြင်းဖြစ်ရာ စကားလုံး ဆန်းသစ်၍ နှစ်သက်မှုကို ဖြစ်စေပါသည်။

၂။ ယောက္ခမရေကြောက်ရွက်

စံစကားတွင် 'မြင်းခွာရွက်' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ယောက္ခမရေကြောက်ရွက်' ဟု ရေးမြန်မာတို့က ပြောဆိုသုံးစွဲကြသည်။ မည်သည့်အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် မည်သို့ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲမှန်း မသိနိုင်သော ပေါရာဏစကား ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ 'မြင်းခွာရွက်' ကို 'ရိုးငယ်ရွက်' ဟု ခေါ်ဝေါ်လာကြသည်။ အရိုးသေးသောအပင်မှ ပေါက်သော အရွက်ဖြစ်၍ အပင်၏ အရွယ်အစားကိုကြည့်ပြီး ခေါ်ဝေါ်လာကြသည်။ 'ယောက္ခမရေကြောက်ရွက်'သည် ယခုအခါ ပျောက်ကွယ်လုနီးပါး ဖြစ်နေသော အသုံးအနှုန်း ဖြစ်ပါသည်။

၃။ ချီးခံကျယ်

စံစကားတွင် 'ဘဝင်မြင့်သည်' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ချီးခံကျယ်' ဟု ပြောဆိုသုံးစွဲကြသည်။ လူအများ၏ ချီးမြှင့်မြှောက်စားခြင်း၊ မိသားစု၏ မြှောက်စားခြင်းခံရ၍ မိမိကိုယ်ကို စိတ်ကြီးဝင်ကာ မောက်မောက်မာမာ ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် ပြောဆိုတတ်သူကို 'ချီးခံကျယ်' ဟု ပြောဆိုကြသည်။

၄။ သလောင်

စံစကားတွင် 'လုံချည်' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'သလောင်' ဟု ပြောဆိုသုံးစွဲကြသည်။ ယခုအခါ 'သလောင်' ဟူသော စကားကို ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲခြင်း မရှိတော့ဘဲ အမျိုးသားဝတ်လုံချည်၊ ပုဆိုးဟုသာ ခေါ်ဝေါ်ကြပါသည်။ 'သလောင်' ဟူသော စကားသည် ပျောက်ကွယ်လုနီးပါး ဖြစ်နေသော ဒေသိယစကား ဖြစ်ပါသည်။

၅။ လက်ကတီး

စံစကားတွင် 'ချိုင်း' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'လက်ကတီး' ဟု ပြောဆိုသုံးနှုန်းခဲ့ကြသည်။ 'လက်ကတီး' ဟူသော စကားသည် အလွန်ရှေးကျသော စကားအသုံးအနှုန်း ဖြစ်သည်။ ယခုခေတ်တွင် 'လက်ကတီး' စကားသုံးကို အသုံးမပြုတော့ဘဲ 'ချိုင်း' ဟုသာ ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ လက်ကတီးသည် တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်နေပြီ ဖြစ်သော ပေါရာဏစကား ဖြစ်ပါသည်။

၆။ ဆောင်းပြေးသင့်

စံဘာသာစကားတွင် 'နှာစေးသည်' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ဆောင်းပြေးသင့်'ဟု ပြောဆိုသုံးစွဲကြသည်။ ရှေးမြန်မာကြီးတို့က ဆောင်းဦးကာလ ရာသီဥတုအကူးအပြောင်းတွင် အအေးမိ၊ နှာစေးရောဂါ ဖြစ်တတ်သည်ကို ဆက်စပ်တင်စားကာ 'ဆောင်းပြေးသင့်' ဟု ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်။ ယခုအခါ ထိုစကားသည် တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်နေပြီဖြစ်သော ပေါရာဏစကား ဖြစ်ပါသည်။ ယခုအခါ 'နှာစေးသည်' ဟုသာ ပြောဆိုသုံးနှုန်းကြတော့သည်။

၇။ စားပေါ်တံ

စံစကားတွင် 'တူ' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'စားပေါ်တံ' ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။ ထမင်း၊ ခေါက်ဆွဲ စသည်တို့ ယူငင်စားရသော အချောင်းအတံကို 'စားပေါ်တံ' ဟု ခေါ်ကြောင်း အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဆက်စပ်ပြီးမှ အနက်ဖော်ယူရသည်။ ယနေ့ခေတ် လူငယ်တို့ကမူ 'တူ' ဟုသာ ပြောဆိုသုံးနှုန်းလာကြသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

၈။ ချွေးပျိုးသီး

စံဘာသာစကားတွင် ပူအိုက်သောရာသီတွင် ခန္ဓာကိုယ်အနှံ့ မျက်နှာ၊ ကျောစသည်တို့တွင် ထွက်လေ့ရှိသည့် အဖုငယ်များ 'မိတ်' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင်

'ချွေးပျိုးသီး' ဟု ခေါ်ကြသည်။ ချွေးသီးချွေးပေါက်များ ချွေးများပျိုးရာမှ အပြွတ်လိုက်ထွက်လာသော အဖုငယ်ကို 'ချွေးပျိုးသီး' ဟု တင်စားခေါ်ဝေါ်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

၉။ ကြေးပြား

စံဘာသာစကားတွင် 'ပိုက်ဆံ' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ကြေးပြား' ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ရှေးခေတ်ငွေကြေးသုံးစွဲမှုတွင် ငါးပြား၊ ဆယ်ပြား စသည့် ကြေးပြားအကြွေစေ့တို့ကို အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ မြိတ်ဒေသတွင် ရှေးယခင်က အသုံးပြုခဲ့ကြသော ကြေးပြားအစေ့ကို တင်စားကာ ယနေ့တိုင် 'ပိုက်ဆံ'ကို 'ကြေးပြား' ဟု ဆက်လက်ပြောဆိုကြသည်။ 'ကြေးပြားမရှိရင် မျက်နှာငယ်ရတယ်' 'ကြေးပြားမရှိဘူး' စသည်ဖြင့် ပြောဆိုကြသည်။ ရှေးမြန်မာကြီးတို့ ပြောဆိုသောစကားကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။

၁၀။ မိတကာ

စံဘာသာစကားတွင် 'လက်သမား' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ဗိတကာ' ဟု ပြောဆိုသုံးစွဲကြသည်။ စံဘာသာစကားတွင် အဆောက်အဦးဆိုင်ရာ ဆောက်လုပ်မှုပညာကို 'ဗိသုကာ' ဟု ခေါ်သည်။ ရှေးက မြိတ်ဒေသတွင် အဆောက်အဦး ဆောက်လုပ်သူ အင်ဂျင်နီယာ မပေါ်သေးပါ။ အိမ်တစ်အိမ်လုံးကို လက်သမားများကသာ အစအဆုံး ကြီးကြပ်ဆောက်လုပ်ပေးကြရသည်။ လက်သမားအတတ်ပညာဖြင့် အိမ်ဆောက်လုပ်ပေးသူကို ဗိသုကာ > ဗိဿကာ > ဗိတကာ ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ လက်သမားနှင့် ဗိသုကာ အနက်တန်ဖိုးချင်း မတူညီပါ။ အထူးပြုတင်စားမှု အားကောင်းကြောင်း တွေ့ရသည်။ 'ဗိတကာ' ဟူသော စကားသည် ရှေးလူကြီးတို့ ပြောဆိုသောစကားကို ယနေ့တိုင် ဆက်လက်အမွေဆက်ခံကြောင်း သိရသည်။

မြိတ်ဒေသိယစကားများတွင် ကွယ်ပျောက်လုနီးပါးဖြစ်သော ဒေသိယစကား များစွာ ရှိပါသည်။ ဒေသိယစကားများကို မပျောက်ပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းသည် ဘာသာစကား မပျောက်ပျက်အောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားထိန်းသိမ်းခြင်းသည် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်ကို ထိန်းသိမ်းရာ ရောက်ပါသည်။

၂၊ ၄။ နေ့စဉ်သုံး ဒေသိယစကားများ

နိစ္စဓူဝအကြောင်းအရာအမျိုးမျိုးအတွက် ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းနေကြသော နေ့စဉ်သုံး ဒေသိယစကားများကို စိတ်ဝင်စားဖွယ် တွေ့ရသည်။ ဒေသိယစကားတို့သည် လေယူလေသိမ်း ကွာခြားမှုကြောင့် ရုတ်တရက် နားမလည်နိုင်ပေ။ ဒေသိယစကားနှင့် ထိတွေ့မှုများလာသော် ဆိုလိုရင်းသဘောကို နားလည်လာစေသည်။ နေ့စဉ်သုံး မြိတ်ဒေသိယစကားသုံးတို့သည်လည်း စံဘာသာစကားနှင့် တူညီမှု၊ ကွဲပြားမှုတို့ ရှိသည်ကို သိရှိလာစေပါသည်။

စံစကား	**မြိတ်ဒေသိယစကား**
ကိုယ်ပူ	အကောင်ပူ
ကိုယ်စားလှယ်	မျက်နှာလွှဲ
အလွန်ကောင်း	အားကောင်း
နှစ်ဆယ်	နဲဆယ်
ဂေါ်ပြား	သစ်မှိုက်ခပ်
သီလရှင်	မိရှင်
မနက်ဖြန်	မိုးလင်း
လမ်းထွက်သည်	လမ်းလည်ထွက်သည်
ငယ်	လေး
ဆာ	ငတ်
ကျွေး	ပေးစား
ခေါ်သွားသည်	ခေါ်ဆောင်သည်
ရှဉ့်ကိုက်	ရှဉ့်ပေါက်
ပြန်အမ်းငွေလိုသည်	ကြေးပြား(စူး)
ပန်းကန်ပြား	ဇွန်ပြား
ပန်းကန်လုံး	ဟင်းစား
မင်္ဂလာပွဲ	အိမ်တက်ပွဲ

ခြေကြွခ	ခြေကတော့ခ
စဥ့်နီးတုံး	ငါးသစ်တုံး
စိတ်တိုလွယ်	အားဆတ်
အရမ်းချစ်စရာကောင်း	မျက်ချစ်ရှိ

၁။ အကောင်ပူ

စံစကားတွင် 'ကိုယ်ပူသည်' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'အကောင်ပူ' ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ အဖျားရှိ၍ ခန္ဓာကိုယ်တစ်ကိုယ်လုံးပူသည်ကို စံဘာသာစကားတွင် 'ကိုယ်ပူသည်'ဟု သုံးနှုန်းပြီး မြိတ်ဒေသတွင် 'အကောင်ပူ' ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။ စံစကားပြောသူအဖို့ လူကို 'အကောင်' ဟု သုံးနှုန်းထားခြင်းသည် ရိုင်းသည့် အငွေ့အသက် ထင်ဟပ်စေသော စကားဖြစ်သည်။ သို့သော် ဒေသခံတို့က ရိုးသားပွင့်လင်းသော စရိုက်ကို သိရှိလာသောအခါ ရိုးရှင်းသောသဘောဖြင့် ပြောသည့် စကားဖြစ်ကြောင်း သိရှိလာစေပါသည်။

၂။ မျက်နှာလွှဲ

စံစကားတွင် 'ကိုယ်စားလှယ်' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'မျက်နှာလွှဲ' ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။ မြိတ်ဒေသတွင် 'မျက်နှာလွှဲ' ဟူသော စကား၏အဓိပ္ပာယ်မှာ မိမိဆောင်ရွက်ရမည့် တာဝန်ကို တစ်စုံတစ်ဦးအား ယုံကြည်စွာ လွှဲအပ်ဆောင်ရွက်စေသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ စံဘာသာစကားတွင် 'မျက်နှာလွှဲ' ဟူသော စကားမှာ လျစ်လျူရှုသည်၊ ကွယ်လွန်သည်ဟု အနက်ရသည်။ ဒေသကွာခြားခြင်းကြောင့် အနက်ရင်းမှ ပွားလာသော စကားများ ဖြစ်ပါသည်။

၃။ အားကောင်း

စံစကားတွင် 'အလွန်ကောင်း' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'အားကောင်း' ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။ 'အား' ကို 'အလွန်' ဟူသော အနက်ဖြင့် သုံးသည်။ ဘာသာစကားသည် ဆက်သွယ်မှုကြားခံဖြစ်ရာ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ဘာသာစကားကို အသုံးပြုဆက်သွယ်ကြသည်။ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး တွေ့ဆုံလျှင် အားလှ(အလွန်လှ)၊ အားချော(အလွန်ချော)၊ အားကောင်း(အလွန်ကောင်း) စသည်ဖြင့် အပြန်အလှန် ပဋိသန္ထာရစကားအဖြစ် ပြောဆိုလေ့ရှိသော ဒေသိယစကား ဖြစ်ပါသည်။

၄။ သစ်မှိုက်ခပ်

စံစကားတွင် ကော်ရခပ်ရသောအရာ 'ဂေါ်ပြား' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'သစ်မှိုက်ခပ်' ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။ သစ်ရွက်၊ အမှိုက် စသည်တို့ကို ကော်ခပ်ရသည့် အရာကို အစွဲပြု၍ 'သစ်မှိုက်ခပ်' ဟု သုံးဟန်တူသည်။ 'ဂေါ်ပြား' ဟူသော စကား အသုံးအနှုန်းထက် 'သစ်မှိုက်ခပ်' ဟူသော စကားအသုံးအနှုန်းက အနက်အဓိပ္ပာယ် လေးနက်မှု ပိုစေသည်။

၅။ မိရှင်၊ ဖွားရှင်မ

စံစကားတွင် 'သီလရှင်' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'မိရှင်၊ ဖွားရှင်မ' ဟု သုံးနှုန်း ကြသည်။ ဝတ်ကြောင်ကိုပယ်၍ ခေါင်းတုံးတုံးကာ မြေနီဆိုးသော အဝတ်ကို ဝတ်လျက် သီလစောင့်သူ အမျိုးသမီးကို မြိတ်တွင် 'မိရှင်၊ ဖွားရှင်မ' ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ကွဲပြားသော ဒေသိယစကား ဖြစ်သည်။

၆။ မယားရှင်

စံစကားတွင် 'အိမ်ထောင်ရှိသောယောကျ်ား' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'မယားရှင်' ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။ မယားရှိသော ယောကျ်ား၊ ပိုင်ရှင်ရှိသော ယောကျ်ား ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် မြိတ်ဒေသိယစကားတွင် 'မယားရှင်' ဟု သုံးနှုန်းကြောင်း တွေ့ရသည်။

၇။ လင်ရှင်

စံစကားတွင် 'အိမ်ထောင်ရှင်အမျိုးသမီး' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'လင်ရှင်' ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။ ယောကျ်ား(လင်)ရှိသော မိန်းမ၊ ပိုင်ရှင်ရှိသော မိန်းမဖြစ်၍ မြိတ်ဒေသိယစကားတွင် 'လင်ရှင်' ဟု သုံးနှုန်းကြောင်း တွေ့ရသည်။

၈။ ဗိုက်ရှင်

စံစကားတွင် 'ကိုယ်ဝန်သည်' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ဗိုက်ရှင်' ဟု သုံးနှုန်း ကြသည်။ ပဋိသန္ဓေရှိနေသူ၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်နေသူကို မြိတ်ဒေသိယစကားတွင် 'ဗိုက်ရှင်' ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။

၉။ မုန့်ရှင်

စံဘာသာစကားတွင် 'မုန့်သည်' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'မုန့်ရှင်' ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။ မုန့်များကို ပြုလုပ်ရောင်းချသူ (ဈေးသည်)မုန့်သည်ကို မြိတ်ဒေသိယစကားတွင် 'မုန့်ရှင်' ဟု သုံးနှုန်းခေါ်ဝေါ်သည်။

ထိုသို့ 'မီရှင်၊ လင်ရှင်၊ မယားရှင်၊ ဗိုက်ရှင်၊ မုန့်ရှင်' ဟု 'ရှင်' ဟူသော အသုံးနှင့် တွဲစပ်ကာ ပိုင်ရှင်(ပိုင်ဆိုင်)သည့် အနက်ဖြင့် တင်စားသုံးနှုန်းထားသည်။ စံဘာသာစကားနှင့် အသုံးမတူ၊ တမူထူးခြားခြင်းသည် အသွင်ကွဲဒေသိယစကား၏ လက္ခဏာတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။

၁၀။ မိုးလင်း

စံစကားတွင် 'မနက်ဖြန်' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'မိုးလင်း' ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။ စံစကားတွင် 'မိုးလင်း' ဟူသော စကားသည် 'နံနက်ပိုင်း' ကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။ မြိတ်ဒေသတွင် 'မိုးလင်း' ကို 'နောက်တစ်နေ့' ဟူသော အနက်ဖြင့် သုံးနှုန်းသည်။ ထို့ကြောင့် တစ်နေ့ကုန်ဆုံးပြီး နောက်တစ်နေ့ကို 'မနက်ဖြန်' ဟု မသုံးဘဲ 'မိုးလင်း' ဟုသာ ပြောဆိုကြသည်။ ဥပမာ 'မနက်ဖြန် ကျူတိုရီရယ် ရှိတယ်နော်' ဟု ပြောရာ ကျောင်းသားကျောင်းသူတို့က 'မိုးလင်းလား ဆရာမ' ဟု ပြန်မေးသည်။ 'မိုးလင်း မဟုတ်ဘူး၊ နေ့လယ်လေ' ဟု ဒေသအသုံးကို မသိဘဲ ပြန်ပြောရာ ကလေးတို့ရှင်းပြမှ ဒေသိယစကားသုံးဖြစ်ကြောင်း နားလည်လာသည်။ မနက်ဖြန်ကို 'မိုးလင်း'၊ သဘက်ခါကို 'မိုးလင်းနောက်ရက်' ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း သိလာရပါသည်။

၁၁။ လမ်းလည်

စံစကားတွင် 'လမ်းထွက်သည်' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'လမ်းလည်သည်' ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။ ဟိုနားဒီနား လျှောက်သွားသည်ကို မြိတ်ဒေသိယစကားတွင် 'လမ်းလည်ထွက်သည်' ဟု ပြောခြင်းသည် ယေဘူယျဆန်သော စကားဖြစ်သည်။

၁၂။ ငယ်

စံစကားတွင် 'လေး' ဟူသော စကားလုံးကို မြိတ်ဒေသတွင် မသုံးဘဲ 'ငယ်' ဟုသာ သုံးနှုန်းသည်ကို ထူးခြားစွာ တွေ့ရသည်။

စံစကား	**မြိတ်ဒေသိယစကား**
သွားလေး	သွားငယ်
ညီမလေး	ညီမငယ်
ကားလေး	ကားငယ်
ချောချောလေး	ချောချောငယ်
ကောင်းကောင်းလေးပေး	ကောင်းကောင်းငယ်ပေး
လှလှလေးပြင်ပေး	လှလှငယ်ပြင်ပေး
နည်းနည်းလေး ဘေးတိုးပေး	နည်းနည်းငယ် ဘေးတိုးပေး
ခဏလေးစောင့်	ခဏငယ်စောင့်
ကြီးကြီးလေး ပေးပါ	ကြီးကြီးငယ် ပေးနား
စားသေး	စားပါးငယ်

ထို့ကြောင့် မြိတ်ဒေသတွင် စံဘာသာစကားတွင်ပြောသည့် 'လေး' ဟူသော စကားကို 'ငယ်' ဟု အသုံးပြုထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ 'ငယ်' ကို ငယ်ရွယ်သော သေးငယ်သည့် သဘောအပြင် နောက်ဆက်အဖြစ် ထည့်သုံးလေ့ရှိပါသည်။ စကားအသုံးအနှုန်းလှပပြီး စံဘာသာစကားနှင့် မတူကွဲပြားသည့် နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသော ဒေသိယအသုံးအနှုန်း ဖြစ်ပါသည်။

၁၃။ ငတ်

စံစကားတွင် 'ဆာသည်' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ငတ်သည်' ဟု ပြောဆိုကြသည်။ 'ငတ်' ဟူသော စကားသည် စံဘာသာစကားတွင် အနက်နှစ်ခွထွက်သော စကားဖြစ်သည်။ 'အစားအသောက် အလွန်အကျွံ စားသည်။ စားစရာ သောက်စရာ မရှိဖြစ်သည်' ဟူသော သဘောသက်ရောက်စေသောကြောင့် အသုံးနည်းသည်။ မြိတ်ဒေသိယစကားတွင် အစားအသောက်ဆာသည်ကို 'ငတ်' ဟု တွင်တွင်ကျယ်ကျယ်သုံးနှုန်းကြောင်း တွေ့ရသည်။

၁၄။ ပေးစား

စံစကားတွင် စားစရာပေးသည်၊ ထမင်းကျွေးသည်၊ မုန့်ကျွေးသည်ကို 'ကျွေးသည်' ဟုသာ ပြောဆိုကြသည်။ မြိတ်ဒေသတွင် အစားအသောက်စားစေသည်ကို 'ပေးစား' ဟူ၍ သုံးနှုန်းလေ့ရှိသည်။ မိမိကျွေးချင်သည့် အစားအစာကိုပေး၍ စားစေသည့် အနက်ဖြင့် ပြောဆိုကြောင်း၊ ပြောဆိုသောစကားကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ပြန်ယူရသည်။ စံဘာသာစကားတွင် 'ပေးစားသည်' ဟု ဆိုပါက ယောက်ျားနှင့်မိန်းမ မင်္ဂလာဆောင်သည် ဟူသောအနက်သဘော သက်ရောက်စေပါသည်။

၁၅။ ခေါ်ဆောင်သည်

စံစကားတွင် 'ခေါ်သွားသည်' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ခေါ်ဆောင်သည်' ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။ 'သွား' ဟူသော စကားနေရာတွင် 'ဆောင်' ဟူသော စကားကို သုံးနှုန်းထားခြင်းသည် ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့သည့်ဟန် ပေါ်လွင်စေသည့်အပြင် နှစ်သက်မှု ကိုပါ ဖြစ်စေသော စကားအသုံးအနှုန်း ဖြစ်ပါသည်။

၁၆။ ခမောက်

စံစကားတွင် 'ဦးထုပ်' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ခမောက်' ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။ စံဘာသာစကားတွင် ဝါးနှင့်ပြုလုပ်ထားသည့် ဦးခေါင်းတွင် ဆောင်းသောအရာကို ခမောက်ဟု ခေါ်သည်။ မြိတ်ဒေသတွင် လျှာထိုးဦးထုပ်၊ ဆိုင်ကယ်ဦးထုပ် စသည်ဖြင့် ဦးထုပ်မှန်သမျှကို 'ခမောက်' ဟုသာ ခေါ်သည်။ ပုဂံခေတ်ကဗျာအရ ဦးထုပ် (သို့) ခမောက် ဟူသော စကားသည် ရှေးမြန်မာကြီးတို့ ပြောဆိုခဲ့သောစကား ဖြစ်ပြီး မြိတ်ဒေသတွင် ယနေ့တိုင် ဘာသာစကားအမွေခံ ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းပြောဆိုနေကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။

၁၇။ ရှဥ့်ပေါက်

စံစကားတွင် သရက်သီး၊ ဒူးရင်းသီးတို့ ဝင်းမှည့်လာသော် ရှဥ့်ကလေး တို့သည် အပင်ထက်တွင် လာရောက်ကိုက်ဖောက် စားသောက်ကြသည်ကို 'ရှဥ့်ကိုက်သည်' ဟု ပြောလေ့ရှိသည်။ မြိတ်ဒေသတွင် 'ရှဥ့်ကိုက်သည်' ဟု မသုံးဘဲ 'ရှဥ့်ပေါက်သည်' ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။ စံစကားတွင် 'ရှဥ့်၊ ခွေး၊ ကျား' စသည့် သတ္တဝါတို့နောက်တွင် 'ကိုက်' ဟူသော စကားကို ပုံသေတွဲရိုးတွဲစဉ်အတိုင်း တွဲဖက်သုံးနှုန်းလေ့ ရှိသည်။

မြိတ်ဒေသတွင်မူ စံဘာသာစကားရှိ တွဲရိုးတွဲစဉ်အတိုင်း မတွဲဘဲ 'ရှဥ့်ပေါက်' ဟု သုံးနှုန်းထားပုံမှာ ဆန်းသစ်မှုရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

၁၈။ ကြေးပြား(စူး)

စံစကားတွင် 'ပြန်အမ်းငွေလိုသည်' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ကြေးပြားစူးသည်' ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။ ပြန်အမ်းရမည့်ငွေ မအမ်းနိုင်သည့်အတွက် တစ်ဖက်တွင် အကြွေးတင်သွားသည်ကို နစ်ဝင်သွားသည့်သဘောဖြင့် မြိတ်ဒေသိယစကားတွင် 'ကြေးပြားစူး' ဟု သုံးနှုန်းကြောင်း တွေ့ရသည်။ စကားလုံးရွေးချယ်မှု ဆန်းသစ်ပြီး စံစကားနှင့်မတူ၊ တမူထူးခြားသည့် အသွင်ကွဲစကားတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

မြိတ်နေ့စဉ်သုံးစကားများသည် မြိတ်သူမြိတ်သားတို့၏ စိတ်ကူး၊ အတွေးအခေါ် ကောင်းမွန်မှု၊ ပုံဆောင်ခိုင်းနှိုင်းခြင်း အားကောင်းမှုတို့ကို တွေ့မြင်စေသော လုပဆန်းသစ်သည့် ဒေသိယစကားသုံးများ၊ အသွင်ကွဲများဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ဒေသကွာခြားခြင်းကြောင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့ ကွာခြားမှုရှိကြောင်း နေ့စဉ်သုံးစကားလုံးများ ပွားများခြင်းသည်လည်း ဘာသာစကား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေပါသည်။

၂၊ ၅။ အစားအသောက်ဆိုင်ရာ ဒေသိယစကားများ

မြိတ်ဒေသတွင် အစားအသောက်ဆိုင်ရာ ဒေသိယစကားတို့သည် စံဘာသာစကားနှင့် ကွဲပြားမှုရှိကြောင်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

စံဘာသာစကား	မြိတ်ဒေသိယစကား
ပင်လယ်စာ	ရေစာ
ကြေးအိုးဆီချက်	အိုးချက်
သဘော်သီးထောင်း(ယိုးဒယား)	ရှမ်းထောင်း
ထမင်းကြော်	မင်းဆီလော်
ကြက်ရေခွံကြော်	ကြက်သားရေကြော်
အချဉ်ဟင်း	သောက်စားဟင်း
ဆီပြန်ဟင်း	ဟင်းစပ်

တို့စရာ	ပိရှာ(လျှာ)
ရေနွေးကြမ်း	ရေပူကြမ်း
ဆေးကုလားမ	ငွေလရောင်
ပင်ပွား	လုံးစေ့
မုန့်လင်မယား	မုန့်ခွက်သား
မုန့်လက်ဆောင်း	မုန့်ဖလောင်း
ငှက်ပျောသီးမုန့်	မုန့်စောင်ခြုံ
မုန့်ကြာစေ့	မုန့်စာဥ
သာကူ	ပင်ပွား
မုန့်ဖက်ထုပ်	မုန့်ကမဲနို့
ကောက်ညှင်းခွက်ကြော်	မုန့်ခွာ
ကောက်ညှင်းခေါပျဉ်	ကောက်ညှင်းကျောက်ပျဉ်
မုန့်ဖတ်သုပ်	မုန့်တီလော်
ခေါက်ဆွဲကြော်/သုပ်	ခေါက်ဆွဲလော်
ဆန်ပြုတ်	မင်းပြုတ်
လက်ဖက်ရည်(နုပ်ရေ)	ဖက်ဆီ
ငှက်ပျောပေါင်း	ပျောသီးပျားပအုန်း
ငှက်ပျောသီးကောက်ညှင်းထုပ်	မုန့်မီးတိုင်
ဖက်ထုပ်	ပြန်ရှက်
ခေါက်ဆွဲပြုတ်	ကော်မီ
ဝက်သားကောက်ညှင်းထုပ်	ဖောင်းဆန်

၁။ ရေစာ

စံဘာသာစကားတွင် 'ပင်လယ်စာ' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ရေစာ' ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။ ပင်လယ်မှရသော ရေထွက်အစားအစာ ငါး၊ ပုဇွန်၊ ကင်းမွန် စသည့် အစားအစာတို့ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ရေစာ' ဟု ခေါ်သည်။ စကားလုံးရွေးချယ်မှု တိကျကောင်းမွန်သော ဒေသိယစကားလုံး ဖြစ်ပါသည်။

၂။ အိုးချက်

စံစကားတွင် 'ကြေးအိုးဆီချက်' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'အိုးချက်' ဟု လွယ်လင့်တကူ ခေါ်ဆိုသုံးနှုန်းကြသည်။ ကြေးအိုးမှ 'ကြေး'၊ ဆီချက်မှ 'ဆီ' ကို မြှုပ်ကာ 'အိုးချက်' ဟု စကားကို ချုံ့၍ ပြောဆိုသော်လည်း အဓိပ္ပာယ်မှာ မပျောက်မပျက် ပေါ်လွင်မှု ရှိပါသည်။ စကားကို ချုံ့ခြင်း၊ ချဲ့ခြင်းသည် မြန်မာဘာသာစကား၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

၃။ ရှမ်းထောင်း

စံစကားတွင် 'ယိုးဒယားသဘော်သီးထောင်း' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ရှမ်းထောင်း' ဟု ခေါ်သည်။ မြိတ်တို့က ယိုးဒယားလူမျိုးကို 'ရှမ်း' ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ယိုးဒယားအစားအစာ သဘော်သီးထောင်းကို 'ရှမ်းထောင်း' ဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဒေသအလျောက် အခေါ်အဝေါ် ကွဲပြားခြင်းသာ ဖြစ်သည်။

၄။ မင်းဆီလော်

စံစကားတွင် 'ထမင်းကြော်' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'မင်းဆီလော်' ဟု ပြောဆိုကြသည်။ 'ထမင်း' ကို 'မင်း' ဟု ပြောခြင်း၊ 'ထမင်းဆီကြော်' ကို 'မင်းဆီလော်' ဟု ပြောခြင်းသည် ဒေသိယစကား၏ ထူးခြားချက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ရှေ့ဗျည်း ဟထိုးသံကို ဖြုတ်၍ ပြောဆိုတတ်ကြသည်။ 'မင်းဆီလော်' ဟူသော အသုံးသည် ဒေသိယအငွေ့အသက် ပေါ်လွင်စေသော အသုံး ဖြစ်ပါသည်။

၅။ ကြက်သားရေကြော်

စံစကားတွင် 'ကြက်ရေခဲ့ကြော်' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ကြက်သားရေကြော်' ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ကျွဲ၊ နွားအရေခွံကို ကျွဲသားရေ၊ နွားသားရေ

စသည်ဖြင့် ခေါ်ကြသည့်အတွက် 'ကြက်' ကိုလည်း ဆက်စပ်ခေါ်ဝေါ်ဟန် တူပါသည်။ ပုသိမ်၊ ဟင်္သာတနယ်တွင်လည်း 'ကြက်သားရေကြော်' ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။

၆။ **သောက်စားဟင်း**

စံစကားတွင် 'အချဉ်ဟင်း၊ ချဉ်ရည်ဟင်း' ဟူသောစကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'သောက်စားဟင်း' ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ အသီးအရွက်၊ အသား၊ ငါးတို့ဖြင့် ဟင်းရည် သောက်ရန် ချက်ပြုတ်ထားသော 'ဟင်းရည်' ကို ဆမ်းစား၊ သောက်စားရသည်ကို အခြေခံ၍ 'သောက်စားဟင်း' ဟု လွယ်လင့်တကူ ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ စံစကားထက် ပို၍ အနက်အဓိပ္ပာယ် လေးနက်မှုပိုသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

၇။ **ပိရှာ(လှော)**

စံစကားတွင် 'တို့စရာ' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ပိရှာ' ဟု သုံးနှုန်း ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ငါးပိရည်နှင့် တွဲဖက်တို့စားရသော တို့စရာအစုံအလင်ကို 'ပိရှာ' ဟု စကားကို ချုံ့၍ ပြောဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ 'ငါးပိ' ကို 'ပိ'၊ 'ငါးပိရည်' ကို 'ပိရည်'၊ 'တို့စရာ' ကို 'ပိရှာ' ဟု စကားချုံ့၍ ပြောခြင်းသည် မြိတ်ဒေသ၏ ပင်ကိုဟန် တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

၈။ **ရေပူကြမ်း**

စံစကားတွင် 'ရေနွေးကြမ်း' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ရေပူကြမ်း' ဟု သုံးနှုန်းကြသည်။ 'ပူ' နှင့် 'နွေး' သည် အနက်နီးစပ်မှုရှိသော်လည်း အနက်ချင်း ထပ်တူမကျပါ။ နွေးသောအနေအထား မဟုတ်သော ပွက်ပွက်ဆူနေသော ရေကို လက်ဖက်ခြောက်ခတ်လိုက်ခြင်းကို မြိတ်တွင် 'ရေပူကြမ်း' ဟု ခေါ်သည်။ ပူနွေးသော စမ်းချောင်းကို ရေပူစမ်း ဟု ခေါ်ခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ 'ရေပူကြမ်း' ဟူသော မြိတ်ဒေသိယ စကားအခေါ်အဝေါ်က ပို၍ အသုံးအနှုန်းမှန်ကန်သည်ဟု လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

၉။ **ငွေလရောင်**

စံစကားတွင် 'ဆေးကုလားမ' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ငွေလရောင်' ဟု ခေါ်သည်။ စံဘာသာစကားတွင် အသုံးတွင်နေသော 'ဆေးကုလားမ' ဟူသော စကားသည် မည်သည့်အနက်ကိုစွဲ၍ ခေါ်မှန်းမသိရပါ။ သို့သော် မြိတ်တွင် 'ဆေးကုလားမ'၏ ကြည်လင်သန့်ရှင်းဖြူစင်သော အသွင်အပြင်ကို လရောင်၏ ဖြူစင်သန့်ရှင်းခြင်း

အသွင်အပြင်နှင့် ထပ်တူပြုကာ 'ငွေလရောင်' ဟု တင်စားခေါ်ဝေါ်သော အသုံးအနှုန်း ဖြစ်ပါသည်။

၁၀။ လုံးစေ့

စံစကားတွင် 'ပင်ပွား' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'လုံးစေ့' ဟု ခေါ်ကြသည်။ ရေစိမ်၍ ပွားများလာသော အမဲအစေ့အလုံးကို စံဘာသာစကားတွင် 'ပင်ပွား' ဟု ခေါ်သော်လည်း မြိတ်ဒေသတွင် 'လုံးစေ့' ဟု စိတ်ကူးထင်ရာ အမည်ပေး တင်စားခေါ်ဝေါ်သော အသုံးအနှုန်း ဖြစ်သည်။

၁၁။ မုန့်ဖလောင်း

စံစကားတွင် မုန့်လက်ဆောင်းကို မြိတ်ဒေသတွင် မုန့်ဖလောင်းဟု ခေါ်သည်။ မုန့်ဖလောင်းဟု ခေါ်ရခြင်းမှာ တိရစ္ဆာန်ဖားကောင်မဖြစ်ခင် ဖားလောင်းလေးများ ရေကူးနေသော ပုံသဏ္ဌာန်နှင့် တူသောကြောင့် မုန့်ဖလောင်းဟု တင်စားခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ် လေးနက်မှုရှိပြီး တင်စားမှု ဆန်းသစ်ကြောင်း လေ့လာသိရှိရပါသည်။

၁၂။ မုန့်စောင်ခြုံ

ငှက်ပျောသီးမုန့်ကို မြိတ်ဒေသတွင် မုန့်စောင်ခြုံဟု ခေါ်သည်။ ငှက်ပျောသီးနှင့် ကောက်ညှင်းကို ဆလူရွက်နှင့်ထုပ်ကာ ပေါင်းထားသော မုန့် ဖြစ်သည်။ မုန့်၏ ပုံသဏ္ဌာန်မှာ ကိုယ်ပေါ်တွင် စောင်ခြုံထားသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသောကြောင့် မုန့်စောင်ခြုံဟု တင်စားခေါ်ဝေါ်သည်။ ဆက်စပ်တွေးယူကာ ပုံဖော်ယူရသည့် မုန့်အမည် ဖြစ်ပါသည်။

၁၃။ မုန့်ခွက်သား

မုန့်လင်မယားကို မြိတ်ဒေသတွင် မုန့်ခွက်သားဟု ခေါ်သည်။ မုန့်ကို ခွက်သားလေးများဖြင့် ထည့်ကာ ပြုလုပ်သောကြောင့် မုန့်ခွက်သားဟု ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ဒေသတစ်ခုနှင့်တစ်ခု မုန့်အမျိုးအစား အခေါ်အဝေါ်သည် စိတ်ကူးထင်ရာ ဆက်စပ်တင်စားသတ်မှတ်လေ့ရှိကြောင်း ဗဟုသုတဖြစ်ဖွယ် သိရှိရပါသည်။

၁၄။ မုန့်စာဥ

မုန့်နှစ်သားကို ကြာစေ့အရွယ်လုံးကာ ပြုတ်ပြီး ထန်းလျက်ရည်၊ အုန်းနို့ရည် ရောကာ အုန်းသီးဖြူး၍ စားရသော မုန့်ကို မုန့်ကြာစိဟု ခေါ်သည်။ မြိတ်တွင် မုန့်အရွယ်အစားမှာ စာကလေးဥအရွယ် ရှိသောကြောင့် မုန့်စာဥဟု ခေါ်ကြသည်။ ဒေသအလျောက် မုန့်ပြုလုပ်ပုံ အနည်းငယ်သာ ကွာခြားပြီး အမှတ်သညာပေးပုံလည်း ဆန်းပြားကြောင်း သိရှိရပါသည်။

အစားအသောက်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရတို့ကို လေ့လာရာတွင် ‘မုန့်ကမဲနို့’၊ ‘မုန့်ဖက်လောင်း’ စသည့် စကားတို့သည် စံစကားနှင့် ကွဲပြားသော စကားဖြစ်၍ ဆက်စပ်ကာ အဓိပ္ပာယ်ဖော်ယူရသည်။ ‘ရေစာ’၊ ‘အိုးချက်’၊ ‘ပိရှာ’ စသည်တို့သည် ရှေ့ဗျည်းကိုဖြုတ်၍ ပြောလေ့ရှိသော်လည်း အချင်းချင်း နားလည်လက်ခံကာ အသုံးပြု ခေါ်ဝေါ်သော စကားများ ဖြစ်ပါသည်။ သူ့အရပ်၊ သူ့ဓလေ့ အခေါ်အဝေါ်တို့သည် စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းပါသည်။

၂၊ ၆။ အသီးအနှံဆိုင်ရာ ဒေသိယစကား

စံဘာသာစကားနှင့် မတူကွဲပြားသော မြိတ်ဒေသိယ အသီးအနှံဆိုင်ရာဝေါဟာရ စကားတို့ကိုလည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။

စံဘာသာစကား	**မြိတ်ဒေသိယစကား**
သီဟိုဋ်သီး	ခရသီး
လိမ္မော်သီး	ချဉ်သီး
သီးမွှေးငှက်ပျောသီး	ဆွဲအံသီး
ဒူးရင်းသီး	ဇရင်းသီး
ကျွဲကောသီး	တာအိုးသီး
သဘော်သီး	ရှိန်းခိုသီး
ဆီးဖြူသီး	သျှားသီး
ဖရဲသီး	စိန်ခွားသီး
ဖီးကြမ်းငှက်ပျောသီး	ဘီလားသီး

သခွားမွေး	တောင်ယာခွားသီး
နှင်းသီး	ရေမွေးသီး
ကနစိုသီး	စမ်းဇော့သီး
ကန်စွန်းဥ	မျောက်ခေါင်းသီး
ပျားလိမ္မော်(အသေး)	ခြံချဉ်သီး
မာလကာချဉ်သီး	ခမောင်းချဉ်သီး
မကျည်းသီး	မဂျဲသီး
စောင်းလျားသီး	စောင်းပါးသီး

၁။ ခရုသီး

စံစကားတွင် 'သီဟိုဠ်သီး' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ခရုသီး' ဟု ခေါ်ကြသည်။ ခရု၏ ကွေးကွေးဝိုင်းဝိုင်းသဏ္ဌာန်ကို တင်စားကာ သီဟိုဠ်သီးကို 'ခရုသီး' ဟု ခေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပုံသဏ္ဌာန်တူညီမှုကို တင်စားထားသော ဒေသိယစကား ဖြစ်သည်။

၂။ ချဉ်သီး

စံစကားတွင် 'လိမ္မော်သီး' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ချဉ်သီး' ဟု ခေါ်ကြသည်။ ချဉ်သည့်အရသာရှိသည့် အသီးဖြစ်၍ 'ချဉ်သီး' ဟု အရသာကို အစွဲပြုတင်စားထားသော စကား ဖြစ်သည်။ အရသာတူညီမှုကို ဆက်စပ်ကာ တင်စား ပြောဆိုသည့် ဒေသိယစကား ဖြစ်သည်။

၃။ ဆွဲအံသီး

စံစကားတွင် 'သီးမွှေးငှက်ပျောသီး' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ဆွဲအံသီး'(ဆင်အံသီး)ဟု ခေါ်ကြသည်။ စံစကားတွင် သီးမွှေးငှက်ပျောသီးကို ဆင်၏ အစွယ်နှင့် ပုံသဏ္ဌာန်တူညီမှုကို ဆက်စပ်တင်စားထားကာ ဆင်စွယ်ငှက်ပျောသီးဟု ခေါ်ဝေါ်သကဲ့သို့ မြိတ်ဒေသတွင် ဆင်၏အစွယ်(အံ)နှင့် ပုံသဏ္ဌာန်တူညီမှုကို တင်စားကာ 'ဆွဲအံသီး' ဟု မြိတ်အသံထွက်အတိုင်း ခေါ်ဝေါ်ထားသော ဒေသိယစကား ဖြစ်ပါသည်။

၄။ တာအိုးသီး

စံစကားတွင် 'ကျွဲကောသီး' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'တာအိုးသီး' ဟု ခေါ်ကြသည်။ မြိတ်ဒေသတွင် ကျွဲကောသီး၏ အသွင်ပုံသဏ္ဌာန်သည် အတာအိုး နှင့်တူသော အသီးဖြစ်သောကြောင့် (အတာအိုးသီး)ဟု ပုံသဏ္ဌာန် တူညီမှုကို ဆက်စပ်ကာ တင်စားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၅။ ဇရင်းသီး

စံစကားတွင် 'ဒူးရင်းသီး' ဟူသော စကားကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ဇရင်းသီး' ဟု ခေါ်ကြသည်။ စံဘာသာစကားအတိုင်း ခေါ်ခြင်းဖြစ်သော်လည်း နေရာဒေသ ကွာခြားမှုကြောင့် လေယူလေသိမ်း၊ စကားသံတို့အရ ဝေါဟာရ အနည်းငယ် ကွဲပြား သွားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဒူးရင်းသီးကို ဇရင်းသီးဟု ' ဒ > ဇ ' အသံပြောင်း၍ ပြောဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

စံစကားတွင် စကားလုံးဖန်တီးရာတွင် မူလအနက်နှင့် နီးစပ်အောင် စကားလုံး ဖန်တီးလေ့ ရှိသည်။ ဒေသိယစကားအများစုသည် စကားလုံးဖန်တီးရာတွင် တူညီမှု၊ ဆက်စပ်မှုဖြင့် တင်စားကာ ခေါ်ဝေါ်သော စကားအသုံးအနှုန်းများဖြစ်ကြောင်း လေ့လာ တွေ့ရှိရပါသည်။ စံဘာသာစကားနှင့် လေယူလေသိမ်း အနည်းငယ် ကွဲပြားသော ဒေသိယစကားများကို တွေ့ရသကဲ့သို့ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆက်စပ်မှု မထင်ရှားသော ဒေသိယစစ်စစ်များကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။

၂၊ ၇။ ပန်းဆိုင်ရာ ဒေသိယစကား

မြိတ်ဒေသတွင် ပန်းနှင့်ပတ်သက်သော ဒေသိယစကားများ လေ့လာတွေ့ရှိ ရပါသည်။

စံဘာသာစကား	မြိတ်ဒေသိယစကား
ဆိပ်ဖလူးပန်း	ရိုးနီပန်း
သဇင်ပန်း	ဇဗူပန်း
စိန်ပန်းနီ	ရုံးဒေါ်ပြန်ပန်း
ဇော်စိမ်းပန်း	ညောင်ရေအိုးပန်း
စံပယ်ပန်း	မလိပန်း

စကြာပန်း	ကလပ်စကြာပန်း
ခရေပန်း	ခရားပန်း
စိန်ပန်းကလေး	ဒေါင်းစုတ်ပန်း
နွယ်ခေါင်းလောင်းပန်း	ပုံးပန်း
စံကားစိမ်းပန်း	ဒတ်ကာပန်း
ထပ်တရာပန်း	ရှမ်းပန်း၊ ကုလားပန်း
လီလီပန်း	မဂ်လာပန်း
ပုဏ္ဏာရိပ်ပန်း	နတ်ပန်း
သုံးရောင်ခြယ်ပန်း	ခြောက်လမညိုးပန်း

၁။ ရိုးနီပန်း

စံစကားတွင် အဆိပ်ပြေသောပန်းပင် 'ဆိတ်ဖလူးပန်း' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ရိုးနီပန်း' ဟု ခေါ်သည်။ ထူးထွေတင်စားသုံးထားခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ ပန်းပွင့်အရိုးမှ နီမြန်းသည်ကိုကြည့်၍ အရောင်နီးစပ်မှုကို ဆက်စပ်ကာ 'အရိုးနီပန်း'၊ 'ရိုးနီပန်း' ဟု ခေါ်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

၂။ ဇဗူပန်း

စံစကားတွင် 'သဇင်ပန်း' ကို မြိတ်ဒေသတွင် ဇမ္ဗူဒီပါတစ်ကျွန်းလုံးတိုင် ပန်းရနံ့ဂုဏ်သတင်း မွှေးပျံ့သောပန်းအဖြစ် 'ဇဗူပန်း' ဟု အလေးအမြတ်တင်စား ခေါ်ဝေါ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ယနေ့ခေတ် လူငယ်တို့က စံစကားအတိုင်း 'သဇင်ပန်း' ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ 'ဇဗူပန်း' ဟူသော စကားသည် တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်နေပြီ ဖြစ်သော ဒေသိယစကား ဖြစ်သည်။

၃။ ရုံးခေါ်ပြန်ပန်း

စံစကားတွင် 'စိန်ပန်းနီ' ကို မြိတ်ဒေသတွင် ရှေးလူကြီးတို့က 'ရုံးခေါ်ပြန်ပန်း' ဟု ခေါ်သည်။ ရှေးအခါက အဝေးတစ်နေရာ၌ အမှုထမ်းနေသော ချစ်သူမောင်သည် မိန်းကလေးအတွက် အလွမ်းပြေလက်ဆောင်အဖြစ် လမ်းတွင်ပွင့်နေသော အနီရောင် အဆင်းရှိသည့် ပန်းကို ခူး၍ပေးသည်။ ထိုအခါ မိန်းကလေးက ချစ်သူပေးသော

ပန်းခက်ကို အလွမ်းပြေ မိမိအိမ်ရှေ့တွင်စိုက်သည်။ ထိုပန်းအမည်ကို မသိသော်လည်း ချစ်သူမောင် ရုံးအပြန် လက်ဆောင်ပေးသော ပန်းဖြစ်၍ 'ရုံးဒေါ်ပြန်ပန်း' ဟု တင်စား ခေါ်ဝေါ်သည်။ ယနေ့ခေတ် လူငယ်များက ထိုပန်းကို 'စိန်ပန်းနီ' ဟုသာ သိကြသည်။

၄။ ညောင်ရေအိုးပန်း

စံစကားတွင် 'ဇော်စိမ်းပန်း' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ညောင်ရေအိုးပန်း' ဟု ခေါ်လေ့ ရှိပါသည်။ ညောင်ရေအိုးပန်းဟု ခေါ်ရခြင်းမှာ ဘုရားစေတီပုထိုးများတွင် များသောအားဖြင့် ကပ်လှူပူဇော်လေ့ရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဇော်စိမ်းပန်းကို ကပ်လှူရာ အိမ်ကို အေးချမ်းစေသည်ဟု ယူဆကြသည်။ ရေမှန်မှန်လဲပေးပါက စိမ်းလန်းကာ အမြစ်တွယ်လာသည့်အထိ ရေရှည် ကပ်လှူထားနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဘုရားညောင်ရေအိုးတွင် အစဉ်တွေ့မြင်ရသော ပန်းဖြစ်သောကြောင့် ညောင်ရေအိုးပန်းဟု ခေါ်ရခြင်း ဖြစ်သည်။

၅။ မလိပန်း၊ လိပန်း

စံစကားတွင် 'စံပယ်ပန်း' ကို မြိတ်ဒေသတွင် 'မလိပန်း' ဟု ခေါ်သည်။ မလိ >မလိယ် ဟူသော စကားသည် မွန်ဘာသာမှ အသွင်ပြောင်းမွေးစားထားသော စကား ဖြစ်ပါသည်။ 'မလိပန်း' ဟူသော စကားသည် မြိတ်ဒေသတွင် ရှေးလူကြီးတို့ ပြောဆိုသော စကား ဖြစ်သည်။ ယနေ့ခေတ် လူငယ်တို့က 'စံပယ်ပန်း' ဟုသာ ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။

၆။ ကလပ်စကြာပန်း

စံစကားတွင် 'စကြာပန်း' ဟု ခေါ်သော ပန်းကို မြိတ်ဒေသတွင် 'ကလပ် စကြာပန်း' ဟု ခေါ်သည်။ စကြာနှင့် အသွင်ပုံသဏ္ဌာန်တူသောကြောင့် 'စကြာပန်း' ဟု စံဘာသာစကားအတိုင်း ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် စကြာပန်းသည် ခရေပန်း၊ စံပယ်ပန်းတို့ကဲ့သို့ ကြိုးဖြင့် သီလေ့မရှိ။ ဘုရားကပ်လှူ ပူဇော်သော ကလပ်ဖြင့်သာ ပူဇော်သော ပန်းဖြစ်သောကြောင့် 'ကလပ်စကြာပန်း' ဟု ခေါ်သည်။

၇။ ပုံးပန်း

စံစကားတွင် ခေါင်းလောင်းပုံသဏ္ဌာန် အဝါရောင်ပန်းပွင့်ကို 'နွယ်ခေါင်းလောင်းပန်း' ဟု ခေါ်သည်။ မြိတ်ဒေသတွင် 'နွယ်ခေါင်းလောင်းပန်း' ကို 'ပုံးပန်း' ဟု ခေါ်သည်။

ပန်းပွင့်အရိုးလေးကို မှတ်ရာ ပူဖောင်းလေးများထွက်လာသည့်အတွက် 'ပူဖောင်းပန်း၊ ပုံးပန်း' ဟု ခေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ရှေးလူကြီးတို့ အသုံးပြုခဲ့သော ပန်းဆိုင်ရာဒေသိယစကားတို့သည် ခေတ်ကာလကြာလာသည်နှင့်အမျှ ပျောက်ကွယ်မှု ရှိလာပါသည်။ ရှေးက အခေါ်အဝေါ် အသုံးအနှုန်းများ ပျောက်ကွယ်လာပြီး ယခုအခါတွင် စံဘာသာစကားအတိုင်း ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းမှု အမည်မှည့်ခေါ်မှုများ ရှိလာသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

မြိတ်ဒေသတွင် နေ့စဉ်ပြောဆိုသုံးနှုန်းနေသော စကားသံတို့သည် နေရာဒေသကို လိုက်၍ ကွဲပြားသွားသော အသွင်ကွဲမြန်မာစကားပင် ဖြစ်ပါသည်။ မြိတ်ဒေသတွင် မြန်မာစကားကို ပြောဆိုနေသော်လည်း စကားသံများမှာ ထူးခြားမှု ရှိပါသည်။ စံစကားနှင့် တစ်ထပ်တည်းတူညီသော၊ ကွဲပြားသော ဒေသိယစကားများ တွေ့ရှိရပါသည်။ ကွဲပြားသော ဒေသိယစကားများ လေ့လာရာ အနက်တူ ရုပ်သွင်ကွဲဒေသိယစကားများ မီးပူ(ကြွေအိုး)၊ မီးပျက်(မီးသေ)ဟု သုံးနှုန်းကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထမီတစ်ထည်(ထမီတစ်လုံး)၊ ကွမ်းတစ်ယာ(ကွမ်းတစ်လက်)၊ သီဟိုဠ်သီးတစ်ထုပ်(ခရသီးတစ်ကြုပ်)၊ ထမင်းတစ်ဘူး(မင်းတစ်ပုံး) ဟူသော မျိုးပြကွဲပြားသော ဒေသိယစကားများ ထူးခြားပုံ တွေ့ရသည်။ မြင်းခွာရွက်(ယောက္ခမရေကြောက်ရွက်)၊ ရတ်တရက်(ဖတ်တလက်)၊ နွာစေး(ဆောင်းပြေးသင့်) ဟူသော ပျောက်ကွယ်လုနီးပါးဖြစ်သော ပုဂံခေတ် အသုံးအနှုန်းများ၊ ပိုက်ဆံ(ကြေးပြား)၊ ဦးထုပ်(ခမောက်)၊ လက်သမား(ဗိသကာ) ဟူ၍ ရှေးမြန်မာကြီးတို့ ပြောဆိုသော ဒေသိယစကားများကို ယနေ့တိုင် သုံးစွဲနေကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ရှေးမြန်မာတို့ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုသော မိန်းကလေး အမည်ရှေ့ဆက် 'အိုဝ်၊ အို' စကားကို မြို့နှင့်ဝေးသော ကျေးလက်ဒေသတွင် ပြောဆိုနေကြောင်း သိရပါသည်။ ဆေးကုလားမ(ငွေလရောင်)၊ ပင်ပွား(လုံးစေ့)၊ မုန့်ဖက်ထုပ်(မုန့်ကမဲနို့)၊ မုန့်လက်စောင်း(မုန့်ဖလောင်း) စသည်ဖြင့် တူညီမှု၊ ဆက်စပ်မှုအရ တင်စားထားသော မုန့်အမည်များကို စိတ်ဝင်စားဖွယ် လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ သင်္ဘောသီးထောင်း(ရှမ်းထောင်း)၊ ခေါက်ဆွဲပြုတ်(လော်မီ)၊ ဝက်သားကောက်ညှင်းထုပ်(ဖောင်းဆန်) စသည်ဖြင့် မွေးစားယူငင်သုံးစွဲထားသော အစားအသောက်အမည်များကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ စံဒေသ မုန့်ပြုလုပ်ရာ ထန်းလျက်၊ မြိတ်ဒေသမုန့်ပြုလုပ်ရာ ခနိချိုရည်ခဲ ဟု အသုံးပြုလေ့ ရှိပါသည်။ ခနိရည်ကို အချဉ်ဖောက်၍ရသော ပအုံးရည်ကို ဗာနီကာအဖြစ် အစားအသောက်ထည့်သွင်းအသုံးပြုသကဲ့သို့ ခနိရည်ချိုခဲကို ကျိုချက်ကာ အစားအသောက်တွင် ပျားရည်ထည့်သွင်း အသုံးပြုလေ့

ရှိပါသည်။ ခနိရည်သည် ပျားရည်ကဲ့သို့ ချိုသောကြောင့် ပျားရည်ဟု ခေါ်သည်။ မြိတ်ဒေသ ထူးခြားသော ဒေသထွက်အစားအသောက်ဆိုင်ရာ ဒေသိယစကားများ အဖြစ် လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ကျွဲကောသီး(တာအိုးသီး)၊ ဖရဲသီး(စိန်ခွားသီး) စသည်ဖြင့် အနက် အဆက်အစပ် ဖော်ယူနိုင်သော ဒေသိယစကားများ၊ သဘော်သီး(ရှိန်းခိုသီး)၊ ဖီးကြမ်းငှက်ပျောသီး (ဘီလားသီး) စသည်ဖြင့် အနက်ဆက်စပ်မရသော ဒေသိယစကားများလည်း တွင်တွင် ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုနေကြောင်း သိရှိရပါသည်။

အကြောင်းအရာ ပုံသဏ္ဌာန် တူညီမှု၊ ဆက်စပ်မှုအရ တင်စားခေါ်ဝေါ်သော ပန်းနှင့်ပတ်သက်သော ဒေသိယစကားတို့ကိုလည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် လေ့လာတွေ့ရှိ ရပါသည်။

မြိတ်ဒေသတွင် ရှေးသုံးစကားကို အသက်အရွယ်ကြီးရင့်သော မိအိုဖအို များသာ ပြောဆိုကြပြီး လူငယ်များအကြားတွင် ပြောဆိုမှု နည်းပါးလာပါသည်။ ရှေးလူကြီးတို့ ပြောဆိုသော ဒေသိယစကား အတော်များများ တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ် လုနီးပါး ဖြစ်လာပါသည်။ စံစကား လွှမ်းမိုးမှုအားကောင်းလေလေ ဒေသိယစကား စစ်စစ်တို့ မနေးမမြန် ပျောက်ကွယ်လေလေ ဖြစ်မည်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

နိဂုံး

ဒေသိယစကားသည် ဘိုးဘွားစဉ်ဆက် ပြောဆိုလာကြသော ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်တစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ မြိတ်ဒေသိယစကားကို လေ့လာခြင်းသည် မြိတ်ဒေသ၏ ယဉ်ကျေးမှု တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို လေ့လာရာ ရောက်ပေသည်။ မြိတ်သူမြိတ်သားတို့ ပြောဆိုသုံးနှုန်းနေကြသော ဒေသိယစကားလုံးတို့၏ အနက်ထူးကို ခေတ်ကာလ ပြောင်းလဲလာသောအခါ ခေတ်လူငယ်တို့ မသိကြတော့သည်များ ရှိလာ ကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤစာတမ်းသည် ဘာသာစကားယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်များ ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်စေသကဲ့သို့ မြိတ်ဒေသ အကျိုးပြုစာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။

နောက်ဆက်တွဲ

အမေးခံပုဂ္ဂိုလ်များ

စဉ်	အမည်	အသက်	အလုပ်အကိုင်
၁။	ဒေါ်အေးကြည်	(၈၅)နှစ်	အိမ်ထောင်ဦးစီး
၂။	ဦးကျော်သာ	(၆၅)နှစ်	အလုပ်သမား
၃။	ဦးတင်ဦး	(၆၀)နှစ်	ဆိုင်ကယ်ကယ်ရီ
၄။	ဒေါ်ဥမ္မာသောင်း	(၄၅)နှစ်	ကထိက
၅။	ဒေါ်နီနီစိုး	(၄၅)နှစ်	ဈေးသည်
၆။	မမီးမီး	(၂၈)နှစ်	ကွမ်းသီးနှင့် သီဟိုဠ်စေ့ပွဲရုံ
၇။	မပြည့်ဖြိုးဦး	(၂၇)နှစ်	သူနာပြု
၈။	မောင်စိုးထွေး	(၂၃)နှစ်	မဟာကျမ်းပြု
၉။	မနန္ဒာဖြိုး	(၂၂)နှစ်	မဟာကျောင်းသူ
၁၀။	မဝင့်ဝါဖူး	(၂၂)နှစ်	မဟာကျောင်းသူ
၁၁။	မသော်ဇင်မြင့်မြတ်	(၂၀)နှစ်	ဂုဏ်ထူးတန်းကျောင်းသူ
၁၂။	မောင်အာကာ	(၁၇)နှစ်	ပထမနှစ်ကျောင်းသား
၁၃။	မသန္တာထွေး	(၁၇)နှစ်	ပထမနှစ်ကျောင်းသူ

ကျမ်းကိုးစာရင်း

မြန်မာဘာသာ

ကျော်အောင်စံထားဆရာတော်၊ (ဒုတိယ)။ (၁၉၆၆)။ ***ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီကျမ်း***။ ဒုတိယအကြိမ်။ ရန်ကုန်၊ လယ်တီပဏ္ဍိုင်ပုံနှိပ်တိုက်။

ခင်ခင်ယု၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၀၄)။ ***မြိတ်နှင့် ပုလောဒေသိယစကားများ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာချက်***။ မြိတ်တက္ကသိုလ်။

ခင်အေး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၀၄)။ ***အတ္ထဗေဒနိဒါန်း***။ ရန်ကုန်၊ ပညာတန်ဆောင်ပုံနှိပ်တိုက်။

ဇင်မိုစံ။ (၂၀၁၆)။ ***ရှေးခေတ်သုံး မြိတ်ဒေသိယစကားကို စံဘာသာစကားနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာချက်***။ မြိတ်တက္ကသိုလ်။

တင်ဇ၊ (ဦး)။ (၁၉၇၅)။ ***မြန်မာဘာသာစကား၏ဒေသိယစကားများ လေ့လာမှု***။

ဖြူစင်ဖွေး၊ ဒေါ်။ (၂၀၁၈)။ ***မြိတ်ဒေသမှ မုန့်ဝေါဟာရ၏အမည်များကို ဥပစာတင်စားမှုဖြင့် လေ့လာခြင်း***။ မြိတ်တက္ကသိုလ်။

မောင်ရွှေ၊ မောင်။ (၁၉၇၅)။ ***အခြေပြမြိတ်မှတ်တမ်းအကျဉ်း***။ ရန်ကုန်၊ သမီးနှင့်သားပုံနှိပ်တိုက်။

မောင်မောင်ဦး။ (၂၀၀၉)။ ***ရမည်းသင်းမြို့နယ် ဒေသိယစကားလေ့လာချက်***။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာဌာန။

မြိတ်မြို့လေးကျွန်းဆီမီးသိမ်တော်ကြီးသမိုင်းအကျဉ်းချုပ်။ မြိတ်မြို့။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၁၉၉၁)။ ***မြန်မာအဘိဓာန်***။ ပထမအကြိမ်။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။

အောင်မြင့်ဦး၊ (ဒေါက်တာ)။ (၂၀၀၃)။ ***လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက်***။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာဌာန။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ

Myeik University, (2009). Research Journal. Vol.1, No.1, Myeik University of Education.